

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag

N:r 52 (315)

Fredagen den 29 december 1893.

6:te årg.

<p>Prenumerationspris pr år: Idun med Modetidning och kolorerade planscher kr. 9:— Idun m. Modet, utan kol. pl. » 7: 50 Idun ensam » 5:—</p>	<p>Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr. (Aftonbladets hus.) Prenumeration sker å alla post- anstalter i riket.</p>	<p>Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas å byrån kl. 12—1. Allm. Telef 61 47</p>	<p>Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris 15 öre (lösn:r endast för kompletteringar)</p>	<p>Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.</p>
---	--	---	--	--

Ingeborg Westfelt-Eggertz.

Början af år 1880 fästes uppmärksamheten vid flere förtjänstfulla teckningar uti Ny Illustrerad Tidning af den då lofvande unga artisten, fröken Ingeborg Westfelt. Hennes talang hade då endast erhållit stöd af undervisning vid Tekniska skolan och Fria konsternas akademi.

Hägen för fortsatta studier dref emellertid den unga konstnärinnan ut att söka rikare källor, och år 1883 anträdde hon sin första resa till Paris. Här nedslog hon först sina bopålar i en pension, afsedd för unga kvinnliga artister från olika delar af världen, vid Rue Notre Dame de Champ n:r 77. Den slottslika byggnaden, belägen i en parkliknande trädgård med sekelgamla träd, syntes särskild egnad att väcka den stämning af lugnt allvar, som väl höfves målarekonsten.

Efter flitiga studier och träget arbete vågade sig den unga målarinnan snart att exponera å Pariser-salongen, där hennes

täcka genre »Vocations» rönte mycken välvilja och såldes till Amerika, hvarifrån hon snart hade glädjen att emottaga några ytterligare beställningar.

Å 1889 års världsutställning exponerade fröken W. två synnerligen väl utförda pastellporträtt, som väckte uppmärksamhet, icke minst därför, att hon hade haft lyckan finna så synnerligt vackra modeller, verkliga skönheter. Här syntes man få klart för sig, att hennes största begåfning var å porträttmåleriets område. Detta omdöme stadgades allt mera, sedan man ofta återfann hennes alster å den af verkliga konstkännare mycket gouterade årligen återkommande utställningen i Versailles. Här erhöill konstnärinnan en välförtjänt medalj.

Alstren af hennes pensel hafva till största delen stannat i utlandet. I sitt kära Paris var Ingeborg Westfelt äfven besluten att bosätta sig. Tillfölje det diplom, som hon vid afresan erhållit af grefve Georg

Hvad himlen sender dig, du tacksamt taga må,
Och är det mindre godt, är det dock skickadt så.
Att det med villigt mod till godo vänds ändå.

Rückert.

von Rosen å Konstakademiens vägnar, blef det henne möjligt att efter sin ytterligare konstnärliga utbildning finna framstående konstkännarens rekommendationer för den elevskola, som hon öppnade vid Rue de la Grand Chaumière. Denna elevskola besöktés flitigt af börds- och börsaristokratiens unga damer. Det vittnar godt för den svenska lärarinnan, när man erfar om de vänskapsband, som knötes mellan henne och hennes elever. Hon icke allenast blef en gärna sedd gäst i deras familjer utan inbjöds äfven vid olika tillfällen att jämte dem besöka såväl Atlantens som Medelhafvets badorter. Hennes uppgift var visserligen att vid dessa tillfällen fostra de unga damernas konstsinne, men hennes egen utveckling hade äfven däraf en betydande förmån. Vidgade vyer bidrogo betydligt att skärpa hennes omdöme såsom porträttmålaren.

År 1885 företog Ingeborg Westfelt i sällskap med målarinnan Carolina Bendix, numera mrs Bruce, en studieresa genom Belgien och Holland och drog stor nytta af att studera dessa länders rika konstskatter.

Ingeborg Westfelt, som emellertid mognat till en bildad dam med lugnt och klart omdöme, har många gånger uppträdt emot vår tids impressionistiska riktning inom konsten, denna anomalitet, som man kanske kan kalla »fin du siècle-måleri». Hon tror, att gredelinkluddarne äro färgblinda, när de icke allenast kunna se naturen i så egendomlig dager, utan äfven varmt förfäktas sin ståndpunkt.

Hemlängtan dref emellertid Ingeborg Westfelt åter till fosterlandet och sina äldriga föräldrar, f. d. tjänstgörande kammarjunkaren Carl Westfelt och hans maka, född Löthman, och då dessa ej gärna ville släppa ifrån sig sin kära dotter, stannade hon hemma och gjorde sig snart bemärkt genom den elevskola som hon tillsamman med Elisabeth Keyser öppnade här i Stockholm. Den första bekantskapen mellan de båda konstnärinnorna knötes under en studieresa i Normandie, och hade de tillfölje af kändedomen om hvarandras skaplymne och begåfning redan före elevskolans början fullt klart för sig, att de skulle såsom lärarinnor väl komplettera hvarandra. Deras elevskola har vunnit mycket anseende, och de skördade därpå både erkännande och inkomster.

Hvad som under sista tiden fäst en allmän uppmärksamhet vid konstnärinnans alster, är hennes verkligt utmärkta porträtt af landshöfding Ryding. Denna målning, som är beställd af riksdagens andra kammare, länder henne till stor heder.

För några veckor sedan ingick Ingeborg Westfelt äktenskap med redaktören för tidningen Gotlänningen, herr Emil Eggertz, och har nu sitt hem i Visby.

Ehuru Ingeborg sålunda funnit sin Frithiof, skola vi hoppas, att hon icke låter sin pensel hvila, utan att ett lugnt

och idylliskt lif på den vackra ön skall inspirera hennes konst. Vi endast beklaga, att fältet för hennes egentliga genre, porträttmåleri, blifvit mera begränsadt. Framtida förhållanden kunna dock föra det unga paret till någon större och verkningsrikare plats.

Alexis.

Fyll

det gamla och det nya året.

Du hvilar skönt i bädd af snö,
Där tall och gran sin grönska strö.
Med sol, som sjönk, ditt verk tog slut;
Nu ringa klockor mildt dig ut.
Re'n tiden skottat har din graf,
Farväl, och tack för hvad du gaf,
Du gamla år, hvars dödsbädd står
Vid vaggan med det nya år.

Tack för hvar smärtfylld prøfvostund,
Som gaf vår kraft en vidgad grund,
För hvarje dag, som ljus rann opp,
För mulen dag med räddadt hopp!
För hvarje band, som blef mer fast,
När mångt under smärta brast.
För hvarje timmes ädel ro,
Som till idéers värld byggt bro.

För dag, som kom, för dag, som gick,
Allt mera vidgande vår blick.
För allt, som närt vår frihetseld,
När rätten kränkts af våld och våld.
Du bragt oss ondt, du skänkte godt,
Du kom med stort, du kom med smått.
Och mången gåta olöst står
Som arfslott åt det nya år.

Nu ringa klockorna till dop.
Vid skiljevägen står en hop,
Som öppnar, fylld af hopp, sin famn
Åt nyfödd pilt, som skall ha namn,
Och frågar bäfvande: Skall Frid
Han heta eller hanske Strid?
Skall på hans fana läsas död?
Blir han de svagas goda stöd?

Till vård, som rests åt svunnet år,
Träd fram, tyd runan, som där står

Och täljer om dess sommarro
Med herdelif vid ostördt bo.
Hur skördar höstats in i frid,
Hur frågor lösts med tankens strid,
Hur fredsidén har slagit rot
Hos hvarje folk, trots väpnadt hot.

Hvad bäst du i den runan lärt
Behåll, och gör det mera värdt,
Du nya år, som slumrar än,
Tills sol i öster tänds igen.
Gå fram i frid, gå fram i ljus,
Sprid lycka till allt flere hus
Och för oss fram på tidens ström
Mot släktets sköna framtidsdröm!

Amalia Fahlstedt.

Våra barns tempelbesök.

Det var roligt, att någon i Idun (se nr: 49) tog till ordet för de små »församlingsmedlemmarne» och deras tempelbesök.

Visserligen hör man ju åtskilliga föräldrar och uppfostrare förklara, att de ej vilja tvinga barnen till religionsbruk och kyrkbesök, tvinga dem att där öfvervara långa, af dem oförstådda predikningar, på det de icke måtte få leda vid den allmänna gudstjänsten och religionen själf. Och ifall barnen få lära sig att betrakta kyrkbesök och gudstjänst från den tvungna pliktens, den gamla vanans, det traditionella brukets synpunkt, kan nog ett sådant sorgligt resultat blifva följden.

Men hvarför lära dem att sålunda betrakta det?

Lär dem istället att i kyrkan se ett heligt rum och himmelens port, där Guds änglar stiga upp och ned, och där Gud visserligen bor, där såväl stora som små få till honom frambara bön, lofsång och tacksägelse, och att Jesus själf sagt, att hans lof skall fullkomnas af barns och spenabarns mun.

Så snart han under sina vandringar kom till en stad, gick han strax in i templet eller synagogan, såsom hans sedvänja var. Och då han vid tolf års ålder vid sitt första besök i Jerusalem glömde sig kvar i templet, hörande och frågande lärarne, gaf han på sin moders ömt förebrående ord: »Min son, hvarför gjorde du oss detta? Din fader och jag hafva sörgande sökt dig» — med undran denna fråga tillbaka: »Hvarför hafven I sökt mig? Vissten I icke, att uti det min fader tillhör, bör jag vara?»

Fadershuset är barnets rätta och naturliga plats.

Har denna sanning varmt och innerligt fått intränga i barnets medvetande, då skall ock kyrkan för detta barn blifva kär och dyrbar.

Och har man från sina tempelbesök i barn- domen endast glada och lyckliga intryck och minnen, skola också dessa följa genom lifvet och kyrkan skall finna ständigt trogna församlingsmedlemmar.

Detta skulle kanske oftare och säkrare blifva följden, om den allmänna gudstjänsten mer, än hvad fallet mångenstädes är, gjordes rik, varm och stämningsfull medels mer sång och lof, mer direkt deltagande från församlingens sida.

Professor Rudins vid en prästkonferens för några år sedan varmhjärtade förslag om dagligt öppnade tempel, flitigare kyrkosång, dagens invigning och avslutning genom klämtning samt helgsmålsringning gick just i detta syfte.

Och af erfarenhet vet jag, huru tilltalande detta är för hjerta och sinne och hvilken förmåga dessa »lockmedel» äga att stämma till andakt samt ingifva kärlek för kyrka och gudstjänst.

Född och uppfödd i en landsförsamling som jag är samt bosatt nära invid kyrkan, har denna, så att säga, nästan blifvit ett med alla mina barndoms- och ungdomsminnen. Och mina skönaste sådana äro på det innerligaste förknippade med henne.

Kyrkan var visserligen stängd om hvardagarne, men som nycklarne till densamma förvarades i vårt hem, var hon för oss alltid tillgänglig. Och om ej dagligen, så dock mycket ofta, samlades vi där under afsjundande af psalmer, svenska messan, andliga eller andra vackra, stämningsfulla sånger, och ofta hände, att vi därmed ditlockade grannar och förbigående och gjorde på så sätt kyrkan tillgänglig för flere. Och huru kär var ej denna helgedom för oss alla, trots dess brist på prydnader eller andra för ögat lockande medel.

Väggar och hv. lf voro nakna och hvit-rappade, och altarprydnaden bestod af ett enkelt träkors framför fönstret, men detta tror jag ingen af oss då uppfattade som en brist eller önskadé hafva annorlunda. Det var som ett i sig själf heligt rum, såsom en Guds helgedom betraktade och vördade vi kyrkan. Sedan dess har jag sett många kyrkor, rikt och skönt prydda i flere hänseenden samt arkitektoniskt praktfulla och utmärkta, men ändå klappar hjärtat af rörelse vid tanken på min hembygds enkla och fattiga kyrka.

Med minnena därifrån sammanhånga ock klämtningen och helgsmålsringningen.

Det var högtidligt och manade ovillkorligt till stillhet och andakt, då de djupa, klangfulla klockslagen ljödo omkring nejden morgon och afton. Det var, som om en moders stämma kallat sina barn till dagens arbete och verksamhet, som om samma stämma sedan på kvällen kallat de arbetande barnen till ro och hvila.

På detta sätt deltog kyrkan i och helgade de sex dagarnes id för att sedan med helgsmålsringningen för de arbetande förkunna, att hvilodagen snart var inne. Och slutligen på denna dag genom sina klockars klang till sitt sköte kalla alla sina barn.

Denna hennes kallande, tröstande, roingifvande stämma hölls ock af församlingen i helgd. Det var vackert att se, huru arbetaren ute på fältet vid det första klämtslaget eller vid första tonen af »helgsmålet» stannade vid sitt arbete, vördnadsfullt lyftande på mössan, eller huru de kyrkbesökande männen, som stodo utanför kyrkan, väntande på sammanringningen, vid första ljudet därpå andäk-

tigt blottade hufvudet, under det kvinnorna ödmjukt nego.

Det var måhända hos de flesta blott en vana detta, men det var åtminstone en vacker sådan, och önskvärdt vore, att den hos vårt folk ännu bibehölles och vore ett hjärtats uttryck af vördnad, istället för den isande likgiltighet, fräcka ringaktning, ja, förakt för allt, hvad de gamla ansågo högt och heligt, som nu ofta råda.

Men den gamla vördnaden för och kärleken till heliga ting skulle icke dö ut, skulle åter blifva kännetecknande för vårt folk, om vi enades om att inplanta dessa känslor hos barnen, om vi sökte göra dem till verkliga församlingsmedlemmar och icke förmenade dem att hafva hemortsrätt i Guds kyrka och församling.

Fanny Chrysanter.

Morgonsol och middagsmoln.

Skiss för Idun af B. F.—t.

Att »mulen morgon gör klar dag», det är ett gammalt ordspråk, som vi hört sedan vi voro barn, och som vi själfva sett och erfarit mer än en gång, sedan vi blefvo stora.

Men motsatsen, att klar morgon gör mulen dag, det hör man sällan sägas, och dock är detta ett fall, som helt säkert lika ofta inträffar, ty lika lätt som solen genomtränger molnen och förskingrar dem, lika lätt försvinner hon för oss i moln; så är åtminstone min tro.

Grosshandlaren Bengt Broman satt i sitt rum med gårdagens tidning framför sig; läsningen tycktes dock icke vidare intressera honom, ty blicken for oroligt upp och ned öfver spalterna. Och allt emellanåt dök handen ned i västfickan och drog upp klockan.

Det var morgon, och en klar aprilsol lyste vänligt in genom fönstret, men den kom bristerna i rummets möblering att framträda på ett obehagligt sätt. Det var ej blott möblerna i grosshandlaren rum, som ej lämpade sig för strålände sol-ljus, äfven väggar och tak tälde ej denna skarpa dager, och kakelugnen borta i hörnet lämnade mycket öfrigt att önska. Själfe grosshandlaren däremot hade ett vackert ansikte, som tog sig mycket bra ut i solen, och på hvilket alderdomen ännu ej tryckt någon stämpel; det hade också varit litet för tidigt, ty han var endast några och 40 år gammal.

Seså! Nu slog klockan i salen half tio! Det var då för märkvärdigt, att aldrig frukosten kunde bli i ordning, och ändå bestod den nu för tiden endast i kaffe och smörgås, och det borde väl snart kunna bli färdigt!

Grosshandlaren var en punktlig och ordentlig herre, och han ville vara på sitt kontor kl. 10 hvar morgon och ha sin frukost kl. 9, senast en kvart öfver, för att slippa slänga i sig maten och sedan gno i väg som en skolpojke.

Men denna hans rimliga och enkla önskan blef så sällan uppfylld, och som scener och gräl in-funno sig där i huset honom förutan, kände han ingen lust att öka deras antal, utan teg och lät sig nöja i det längsta.

Grosshandlaren hade gift sig för ett tiotal år sedan med sin kusin Anna Broman. De hade gått och hållit af hvarandra sedan långt tillbaka i tiden, och när ändligen hans ekonomiska ställning tillät, att de gifte sig, seglade de ut på lifvets ocean med stora förhoppningar och strålände ögon.

Det var ett litet, men så nått och prydligt hem, han förde sin Anna till, och där sväfvade hon omkring som en liten elfva, spred ordning och trefnad i hvarje vrå och jublade och sjöng som en fågel, när grosshandlaren efter slutadt arbete kom hem om kvällarne.

Ja, det var då det! Tidshjulet hade snurrat om med sin vanliga hejdlösa fart och förändrat mycket.

Först kom där en liten ljuslockig pilt till världen och blef »tredje man». Visst tog han med sig mycket af mammas krafter, men det var ändå en sådan gudomlig fröjd att äga en sådan där liten

varelse. Han kallades Carl, och pappa var genast framme och vitsade och kallade den lilla familjetriön »abc-boken».

Men boken var icke färdig den gången, för i rask följd efter hvarandra kom där pilt på pilt, — David, Erik, Fritz, Gerhard och Harald!

Där blef det ändligen punkt, och det var på tiden, för Annas kratter voro alldeles uttömda.

Det fanns tider, då hon låg och undrade, om det skulle fortsätta hela alfabetet ut, ända ned till x, y, z, å, ä, ö, för då ville hon dö, men så blef där ett litet stillestånd för henne i den vägen åtminstone, fastän det kom rubbningar på andra håll.

Den lilla nåtta väningen med sina många minnen fick bytas ut mot en större, mindre vacker, ty den gamla blef för trång.

Och utgifterna ökades för hvarje dag; och inkomsterna? — Ja! de rättade sig icke alls efter det, utan hade tvärtom under de sista åren minskats.

Om orsaken till detta senare var brist på af-färsgegni hos grosshandlaren eller tillfälligtvis då-liga tider, det vet jag ej, men faktum är, att de minskats, och det fick sparas på alla håll och kanter, för att det skulle kunna gå ihop, debet och credit, och ej bli skulder af.

Det hörde till grosshandlaren principer (mycket aktningvärdade principer), att man aldrig får lefva öfver sina tillgångar, och därför lefde han också ganska magert nu för tiden.

Men det sörjde han icke så mycket för, han sörjde mer för sin Anna. Hon hade blifvit så gräsligt förändrad, och af hennes forna munterhet och sprittande lifslust fanns ingenting kvar.

Han frågade henne mer än en gång, hvart den tagit vägen, om den flugit »med grågässen», men han fick ej något svar. Jag tror för min del, att den flugit i pojkarne, för de voro alla sex krya, friska och glada och lefde om där hemma ibland, så det gick alldeles rundt i hufvudet på stackars mamma.

Hon hade dessutom blifvit så ytterst nervös; då antingen bara grälade och snäste hon, eller också grät hon. När hon grät, det var då värre än allt annat, tyckte grosshandlaren, då stod han där alldeles rådvill, och i sitt sinne svor han tyst öfver de fördömda nerverna, »som förstöra allt hvad kvinnfolk heter och far ikring med dem som onda andar och plockar totalt bort allt det goda inom dem.»

Och så hade det småningom gått därhän med dem, att grosshandlaren efter slutadt arbete icke alls längtade hem, ty hemmet bestod nu för tiden i ganska otrefliga, oordentliga rum, där sex bullrande, själfsväldiga pojkar yrde omkring, och där hans fordom så strålände lilla hustru gick och såg ut som en matyr och sällan eller aldrig hade ett leende ens att skänka honom.

Och hon! hon längtade visserligen efter kvällen, men ej af det skäl, att hennes man då kom hem, utan därför att sömnen då tystade munnen på barnen och det inträdde ett visst lugn i huset, och lugn och hvila var, just det hon behöfde. Hon längtade efter natten för att få bli ensam med sina tankar och ej störas af andra ljud.

Då gick hon igenom sitt lif om och om igen och bara undrade, hur det hade kunnat bli så eländigt alltsammans. Voro icke alla dessa väskapade barn en stor Guds gåfva, och var det icke kärleken, en ömsesidig kärlek, som skänkt dem lifvet? Och ändå, hur lycklig var hon icke för mot nu.

Hon tyckte ibland, att allt var hennes fel och nästa morgon skulle hon börja ett nytt lif, ta uti med friska tag, försöka att bringa ordning i det enkla hemmet, vara vänlig mot mannen, låta bli och gräla på jungfrurna, försöka sys-selsätta sig med barnen litet mer, tillrättavisa dem lugnt och icke i vrede o. s. v.

Ja! Alla dessa goda föresatser hade hon fattat mer än en gång under nattens stillhet, men hon saknade så fullkomligt all viljekraft och energi; och när morgonen kom och hon skulle realisera dem, flögo de i stället sin kos som agnar för vinden.

Hon nästan föraktade sig själf, och mången gång efter ett häftigt utbrott mot mannen eller barnen föll hon i gråt, grät bittra tårar. Ibland kände hon en sådan lust att anförtro honom, som ju skulle vara hennes stöd genom lifvet, hur beklämd hon var i hjärtat, och hur gärna hon ville bli en ny människa, men han hade kommit så långt ifrån henne under de sista åren, de gingo där nästan i hemmet som två parallella linier, och hon var så säker på, att all hans kärlek till henne var slut, och det var nog det som mer än allt annat fördyrade hennes lif. Ack! Om hon ändå hade fått dö, medan lifvet låg så soljust framför

hennes, utan några bittra minnen, utan krossade illusioner!

Men en sådan önskan var synd, det kände hon och förstod, och hon hade ju alla dessa barnen att lefva för, som hon innerligt höll af, fast de tröttade henne så ofta.

Klockan slog tre kvart!

Nej! Nu går det för långt, tänkte grosshandlaren, lade ifrån sig tidningen och gick med raska steg ut i matsalen. Jaså, där fanns verkligen litet glas och porslin framplockadt på den smut siga duken. Näja, det var ju ändå en början, men några lifsmedel kunde han icke upptäcka.

Carl, som förliden höst börjat gå i skola, kom nu inspringande med smutsiga stöflar, kastade en trasig katekes och en fläkt kartbok vårdslöst på bordet och utropade:

»Kors, är icke frukosten färdig än, jag får lof och skynda mig och äta, för sen ha' vi gymnastik!»

»Vi hälsa god morgon på vår pappa först,» sade grosshandlaren, »så går vi ut och torkar oss om fötterna, och sedan kan du gå in i barnkammaren och hämta hit syskonen, för jag tänker frukosten är strax färdig.»

Carl såg en smula skamflat ut, bockade sig och försvann sedan för att göra, hvad han blifvit tillsagd.

Det var synd, att pappa var så sällan hemma och så litet i tillfälle att rätta sina pojkar, för det skedde alltid på ett så lugnt och förståndigt sätt.

Mamma fick upprepa sina tillrättavisningar tre, fyra gånger med både »nyp i örat» och »lugg», men pappas åtljuddes genast.

Grosshandlaren satt där och väntade i matsalen, och ifrån köket hörde han, hur Anna nu som bäst läxade upp köksan, gamla Stina. Denna senare hade ett flytande målföre, orden kommo riktigt rullande som ärter.

Först var det vreden, som var sur, ett ständigt tvisteämne där ute i köket.

»Stina kunde komma ihåg att om kvällarne lägga in några träd i ugnen, så en slapp stå så här och blåsa för att få eld.»

Så var det klarskinnet!

»Hvarför i all världen hade icke Stina köpt det i går e. m., som jag sa' till om. Du kunde prata litet mindre och arbeta litet mer och inte glömma jämt, hvad jag säger.»

Så kom där en kilometerslång svada från gamla Stina, att värre ställe hade hon aldrig tjänat på, fast hon varit i tjänst snart 15 år, och aldrig hade hon varit ute för en sådan fru, och Gud gifve, det snart blefve höst, så hon kom härifrån etc. etc.

Ändtligen öppnades dörren från köket, och in kom gamla Stina, bärande en bricka med den så länge efterlängtda frukosten, bröd, smör, salt kött, mjölk, grädd och socker.

Straxt efter kom Anna själf med en sotfläck midt i ansiktet och en opolerad kaffekanna i ena handen.

Från motsatta dörren i salen kom barnskaran instormande. Den minste blef knuffad, just som han skulle gå öfver tröskeln, och föll framstupa.

Dess fall var icke stort, men skriket så mycket större. Uu! Uuuh!

»Hvem var det af barnen som knuffade Harald och ställer till sådant här väsen?» frågade Anna.

»Det var Erik,» hördes en stämma.

»Nehej, det var visst inte jag, det var Fredrik!»

»Jag! så du kan narras, jag gick ju sist!»

»Seså!» ropade grosshandlaren. »Vi bry oss icke alls om, hvem som gjorde det, utan kommer och ställer oss kring bordet, tysta och stilla, Carl kan läsa bordsbönen i dag.»

Sedan detta var gjordt, slog familjen sig ned kring bordet, och frukosten afäts utan någon störande händelse, om jag undantar en sådan liten bagatell som att Harald slog ut sin mjölk, just som glaset var fylldt, och att mjölken med strömmens hastighet for tvärs öfver bordet och ned på grosshandlaren byxor. Men sådana små utkast voro visst byxorna temligen vana vid, det såg man på dem.

Nu slog klockan tio, och grosshandlaren steg hastigt upp, sköt stolen ifrån sig, slog ihop händerna med en liten geste, som skulle föreställa bordsbön, men utbrast i stället: »Vi åter frukost allmänt för sent om dagarne Anna.» och så försvann han hastigt ut ur rummet. Men han visade sig strax igen, klädd i ytterrock och med hatten i hand.

»Anna!» ropade han, »har du sett till mitt paraply, det hänger icke på sin plats?»

Nej, Anna hade icke sett det.

»Det har jag sett,» ropade Carl, »för det ligger i barnkammaren, Erik red käpphäst på det i går

eftermiddag, och han bröt visst af det också, tror jag.»

Nej, nu gick det för långt! Grosshandlaren tålmod började nå sitt slut.

»Hur många gånger har jag sagt er, pojkar, att ni inte får röra mina saker alls utan lof, och du Anna, som ständigt är hemma, kunde väl se efter barnen bättre, tycker jag.»

Det flammade till i Annas ögon, och hon darade litet på orden, då hon frågade:

»Jag begriper icke alls, hvad du skall med paraply och göra i dag, när solen står högt på himlen!»

»Nej, det kan hända, att du inte begriper det, men jag begriper, att den klaraste morgonhimmel kan under dagens lopp bli öfverdragen med moln och ladda ur sig en hel dop, och de medel, som finns att skydda sig med för kommande skurar, dem använder jag alltid; låt Carl, när han slutat skolan, gå bort med paraplyet, så det blir lagadt bums!»

Dörren smälldes igen, och hon hörde, huru hans steg aflägsnade sig.

Det trillade ett par tårar utför hennes kinder, men hon torkade hastigt bort dem.

Ja! han hade rätt, hon begrep icke alls, hur en strålände klar morgonhimmel kunde i hast öfverdragas med tunga moln, och likväl var det sant, att så kunde ske!

Men så här hade hon icke tid att stå. Det var lördag och fullt upp att göra. Hon hade ännu ej skrivit upp sina torguppköp, som gjordes före frukost, och hon skulle alltid redovisa för hvarv öre; bäst därför att göra det strax. Sedan skulle hon läsa litet med David och stafva med Erik; det gjorde hon alltid en stund hvar förmiddag. Så var det kläder, som skulle lagas för söndagen, och några ärenden uti staden, som hon var tvungen att själf ställa om o. s. v.

Det fattades henne förresten aldrig sysselsättningar, dag ut och dag in, och fast det ju heter, att arbete är en välsignelse, kan man likväl få för mycket af det goda, och Anna kände sig så trött af allt detta släp.

Grosshandlaren hade verkligen spått sant angående vädret, ty redan vid middagstiden var himlen aldeles mulen, och det började regna, först ett stilla dugg och sedan allt häftigare och häftigare, så att fram emot kvällen rann vattnet i riktiga strömmar där utanför på den lilla gatan, och de smala trottoarerna hade fått ett mycket brunt och otrefligt utseende.

Emellertid kom grosshandlaren ej hem till midnatten, utan skickade bud, att han blifvit bjuden till en god vän, kamrerare N., och troligen ej kom hem förrän sent.

Anna hade som vanligt haft fullt upp hela dagen. Nu sen: st hade den så kallade stortvätten gått af stapeln, och den var minsann ganska besvärlig.

Den upprepades hvarje lördag det oaktadt och bestod i badning af alla sex pojkarne.

Grosshandlaren tyckte detta var ett onödigt plask, som kunde vara nog med en gång i månaden, men Anna ville, trots besväret, ha det en gång i veckan.

Nu var det undanstökadt för den här gången, och hvar och en hade kommit i sin lilla säng.

Anna hade läst aftonbön med dem, och nu lågo de där så rena och fina, och »John Blund» hade redan infunnit sig, lagt igen de små ögonlocken och bjudit dem ut på lusttur i drömmens värld.

Det var så tyst och stilla rundt omkring henne, där hon satt i hvardagsrummet med lampan tänd framför sig och stoppade strumpor.

Regnets smattrande på fönsterrutorna hade upphört, och det enda ljud, som afbröt tystnaden, var salsklockans enformiga knäppningar.

Men tyst! Hvad var det? Hon hörde steg i trappan. Ja, det var hans steg, det kände hon tydligt igen. Så tidigt hade hon ej väntat honom.

»Godkväll, Anna! Jag tror du sitter uppe än.»

»Ja, som du ser, jag hade litet arbete ogjordt, men det är strax färdigt nu. Fick du ditt paraply till dig?»

»Ja tack, det fick jag, lagadt och bra igen, men nu är regnet slut, gudskelof, himlen är aldeles klar och öfversälad med stjärnor.»

»Är det klar himmel, jag såg ut för en halftimme se'n, och då tyckte jag det var mulet.»

»Ja, ser du, så fort kan det gå ibland.»

»Men det är för sent nu, dagen är slut tycker jag.»

»Hvad menar du?»

»Jag menar — — att — — det vore bättre, om himlen klarnade, innan dagen vore slut och solen nedgången; när hon är borta, då kan det göras detsamma.»

Det låg någonting i hennes röst, som kom honom att se upp.

Deras ögon möttes, och de sågo på hvarandra länge, länge, djupt in i ögonen och rakt ned i hjärtekamrarne, som varit tillåsta så lång tid och nästan tränade efter luft.

Så reste grosshandlaren på sig, gick fram till sin hustru och tog om hennes lilla hufvud med sina båda stora händer, tryckte en varm kyss på de där ögonen, i hvilka han nyss fått läsa så mycket, och sade:

»Anna! Jag tror det klarnar!»

»Med Guds hjälp,» hviskade hon.

Det spred sig ett strålände skimmer öfver hennes ansikte. Kom det sig af, att lampskärmen genom grosshandlaren rörelse blifvit skuffad på sned, — — eller var det kanske solen, som höll på att bryta sig fram genom molnen, innan hon gick ned? — — —

Ett sjätte sinne.

Hur gärna vilja icke vi människor skjuta skulden på skaparen, när vi någon gång i tysthet för oss själfva nödgas erkänna vår brist på egenskaper, som det vid ett och annat tillfälle skulle hafva varit skönt att visa! Det är troligen denna vår böjelse, som först föranlett någon till att kalla den egenskap, som benämnes *takt*, för ett sjätte sinne.

Takt skulle således vara en särskild gåfva åt några få utvalda, och det stora flertal, som verkligen visar att de sakna densamma, skulle hafva blifvit helt och hållet förbigångna vid utdelningen af detta »sjätte sinne»?

Det är knappast antagligt.

Man talar visserligen om, att den eller den icke belästa människan »eger sund, naturlig takt», och menar därmed, att personen i fråga fått det omtalade sjätte sinnet, som en företrädesrätt, fastän uttrycket ju ändå tyder på ett medvetande om, att detta sinne verkligen förefinnes i den normala människonaturen.

Och gör man sig mödan att närmare granska taktfulla personers karaktär, så finner man, att hufvuddraget däri är hjärtegodhet, förenad med samvetsgrannhet.

En af orsakerna till inbillningen, att takt blott är beskärd åt vissa utvalda själar, torde vara, att nämnda egenskap lika ofta finnes fin utbildad hos personer med mycket få bokliga kunskaper som hos de kuuskapsrika och lärda. Men detta utgör endast ett bevis mera för den sanning, att kunskap i och för sig icke är detsamma som äkta bildning, samt att denna senare har sin rot i hjärtelivet och samvetet.

Ser man åter närmare på karaktären hos taktlösa personer, så väl de okunnigas som de kunnigas, så möter oss där antingen en obehjrad nyfikenhet, hvilken gör våld på såväl samvete som fruktan för att sära sina medmänniskor, eller ock en elak lust att »pricka» sin nästa samt att synas kvick på hennes bekostnad.

Någon gång möter man taktlösheten i form af en tanklös pratsamhet, som icke låter eftertanken lägga band på ordströmmen, samt i efterhängsenhet.

Men i hvilken form än taktlösheten möter oss, kan man vara säker på, att den härflyter från brist på en harmonisk andlig utveckling; från fel som blifvit ingrodda, men ingalunda från en fullständig brist på »det sjätte sinnet».

Detta finnes hos hvarje normal människa; men då det är så nära förenadt med samvetsömhet, blir det den så ofta tillväxande själf-

kärlekens och egoismens uppgift att hindra dess allt för fina utbildning.

I sällskapslivet förblandar man allt för ofta *rubin*, öfning och vana vid sällskapslivet, regler och jargon, med verklig takt, fast den förra blott är en artificiell sådan och saknar rot och lifskälla i hjärtelaget. Därför kan man ofta få se, hurusom samma personer, hvilka nyss funnit sin fördel vid att visa denna artificiella takt mot en medlem af sällskapet, uppföra sig ytterst taktlöst mot en annan, af hvilken de icke vänta sig vare sig nöje eller fördel.

Stundom urartar denna artificiella takt till en falskhet, som visar sig lika slät mot alla och därför gör ett högst obehagligt intryck på sanningskära och ärliga sinnen samt verkar långt mera plågsamt än själva taktlösheten; ty man känner, att en dylik slät person aldrig skulle slå ett slag till fromma för sanning och rätt, ifall det i minsta mån komme att förorsaka honom något obehag.

Det medgifves villigt, att begåfningen, äfven i fråga om detta sjätte sinne, kan möjligen vara något olika hos olika individer, men det är dock vida troligare, att då det står i så nära samband med samvetsrösten, kan det uppöfvas och skärpas hos oss alla.

Äfven i detta hänseende gäller regeln: »Böj vidjan, medan hon är grön, så blir hon fager och skön!» Här skulle icke finnas så mycken taktlöshet och artificiell takt bland oss, om barnen tidigt lärdes att förstå hvad som menas med detta sjätte sinne. Om det hos de små till exempel inskräpdes, att när barn afbryta äldre personers samtal medels frågor och anmärkningar, särdeles bland främmande, så är detta taktlöst, *därför* att de med sina frågor, inkast och prat lätt kunna falla sin nästa besvärlig eller också råka att säga ting, som göra åhörarna ledsna; då skulle nog stoffet till ett visst slags anekdoter minskas, men vinsten för trefnaden och vänskapen i umgängeslivet skulle dock icke blifva ringa.

Ty af framfusiga barn blir vanligen en taktlös ungdom, som tillåter sig att säga och göra allt, som far den i sinnet, just därför att takt aldrig därstädes har fått plats som en samvetssak, en manande röst, som hindrar oss att gripa falskt i lifvets strängospel och framkalla skärande disharmonier.

Man måste, så att säga, utbilda ungdomens andliga öra till att lyssna till — takten i människolifvets orkester.

Ett exempel på, hur andligt döf den ena människan kan göra sig, och hur fint utbildadt det andliga örat kan blifva hos en annan, hade undertecknad en gång tillfälle att iakttaga under ett par dagars vistelse i ett främmande hem.

Värdinnan därstädes fick en dag besök af en ung fru, som genom ett diktadt ärende sökte dölja sin nyfikenhet att få se detta hem och göra värdfolkets bekantskap. Den unga damen visste mycket väl, att hennes uppträdande måste väcka förstämning och framkalla minnen af sorger, som tidigare hem-sökt detta hem; men antagligen på grund därpå, att hon icke vållat dessa sorger, ställde hon sig döf för maningen af det sjätte sinnet, öfvertygad om att hon kunde påräkna ett höfligt bemötande.

Men icke nog med att hon slagit döförat till i denna punkt; den unga damen framstälde frågor och gjorde anmärkningar, hvilka tydde på en elak lust att väcka förstämning i den krets, hvarest hon trängt sig in.

Sedan hon en lång stund talat ensam, upp-

stod en af dessa pauser, som borde hafva manat henne till att taga afsked, men hon satt kvar, synbarligen besinnande sig på något uppslag till ett nytt förhör.

Tystnaden var pinsam; värdinnan greps af medlidande med sin unga gäst och sade lifligt:

»Ni känner ju fröken» — hon afbröt sig tvärt, som om hon besinnat sig på namnet och tillade så: »den gamla fröken Brink; hon behöfver understöd af den enskilda väl-görenheten.»

»Nej, jag känner henne ej och har dessutom redan förut en massa fattiga att understöjda,» svarade gästen, i det hon hastigt steg upp och tog afsked.

»Jag höll på att rent ofrivilligt begå en stor taktlöshet mot den lilla stackars, illa uppfostrade frun,» sade värdinnan, då gästen aflägsnat sig. »Jag hade på tungan att tala om den glädjande nyheten, att det nu äntligen lyser till äktenskap för fröken — ja, vi veta namnet. Ämnet kom för mig, då jag ville afbryta den pinsamma pausen, och det föresväfvade mig, att den unga frun måste känna henne. Men lyckligtvis blef jag i tid hejdad, dock utan att jag förrän just nu har fått klart för mig, *hvari* min taktlöshet bestod. Om jag icke i tid blifvit kallad till ordningen, skulle den stackars frun nu varit öfvertygad om, att jag blott tillgripit detta samtalsämne för att sära och plåga henne.»

Takt är ingalunda en lyxartikel eller högtidsdräkt, som vi kunna umbära i hvardagslag och i hemlifvet; det är tvärtom en nödvändighetsvara, om lifvet, öfverhufvud taget, skall kunna lefvas utan husliga disharmonier.

Upprepade taktlösheter emellan makar äro ett dödande gift för aktningen och kärleken, ty de föda ovillkorligen hos den lidande parten föreställningen om, att den andre antingen är behäftad med stor dumhet eller ett dåligt hjärta, och icke sällan alstrar den enes taktlöshet begäret hos den andre att slå döförat till för samvetsrösten och betala lika med lika, gifva sår för sår.

Det är en tämligen allmän föreställning, att man saklöst kan synda mot sin takt i sitt umgänge med sina barn och tjänare. Detta är ett sorgligt misstag och straffar sig grymt på många sätt. Barnahjärtat såras mycket lätt, och ofta sannas profetens ord: »Det stanar för lifvet, det tidiga är», och den yngre generationens taktlöshet mot äldre personer har icke sällan sin orsak i dessa tidiga sår; som icke vilja läkas; detta äfven i fråga om aflönade personer.

Att begära det någon skulle uppställa ett system, efter hvilket man skulle kunna utbilda barnens och ungdomens »sjätte sinne», vore ungefär lika litet gagneligt som att försöka bibringa alla barn lika många kunskaper efter en och samma orubbliga metod.

Men fasthåller man öfvertygelsen om, att detta sjätte sinne finnes hos hvarje människa, så rättar sig uppfostrarnes system lätt efter för handen varande omständigheter.

Där nyfikenheten visar sig vara det mest framträdande ogräset, måste den starkt begränsas, och detta sker bäst genom den handledning till *själfuppfostran* som sker genom vädjan till de ungas samveten och bättre känslor. Samma universalmedel måste också användas, där begäret att vara kvick, göra sig bemärkt eller vedergälla ondt med ondt frestar till att slå döförat till för den röst, som angifver den rätta takten.

Det gäller också att icke förblanda takt med sällskapsregler för den eller den

kretsen, ty fastän allt detta kan vara både bra och behagligt att lära känna, så är det dock saker, hvilka äro af underordnad betydelse, jämförda med den samvetsömhet och själsgodhet, som öfverallt verka harmoniskt och skapa trefnad.

Och visst är det, att där dessa egenskaper finnas, där lär också människan med förundransvärd lätthet att finna sig till rätta i alla sällskapskretsar. Hon förstår att tiga, då hon bör, och tala, då hon skall, och i fråga om yttre former, som hon icke känner, finner hon alltid en förnuftig utväg att skaffa sig upplysning därom, just emedan hennes fåfänga icke hindrar henne från att tillstå sin okun- nighet därom.

Huru ofta får man icke om en sådan människa höra, att hon »har medfödd takt», och dock torde man i de allra flesta fall blifva förvånad, om man visste, huru i hög grad en tuktande själfuppfostran bidragit till att utbilda just detta beundrade sjätte sinne.

Ave.

Alla våra läsarinor,

hvilka ännu ej förnyat prenumerationen till det nya året, uppmanas att nu **ofördröjligen** verkställa densamma, om de i rätt tid skola kunna påräkna tidningen. Till större bekvämlighet följa prenumerationsblanketter med dagens nummer, hvilka härvid kunna användas.

Min hushållsbok.

För de fruar, som, liksom jag, ej äro nog lyckliga att på en gång utfä en bestämd summa till löpande utgifter för månaden eller veckan, vill jag rekommendera mitt sätt att sköta räkenskaperna, hvarigenom jag på ett ögonblick kan uppgifva affärernas ställning, n. b. den del af ekonomien, hvaröfver jag för spiran.

Jag ihopfogar en bra tjock bok af godt papper uppifrån och ned, linierar upp den och inrättar på första uppslaget mitt *kassakonto*. Detta har på »inkomstsidan» dubbla kolumner, och skrifer jag på den första hvar tia o. s. v. jag tar mot af min man, och vid månadens slut linierar jag ett streck prydligt härunder och utför summan hel i den andra kolumnen (*där* naturligtvis utan streck), hvilken summa på öret måste slå in med hushålls- och diversekontona. Uppstår någon skilnad, skrifer jag den sista i månaden: »kontant i diverse poster» den summa som fattas, innan jag för ut, ty det händer ofta, att min man köper hem åtskilligt, hvilket allt jag (utan att fråga om priset, ty det tycka en del män just inte om att uppgifva, enär de vanligen betala mera för varan än vi, som »se på öret») skrifer upp på det konto det tillhör — så där tillnärmelsevis.

Ett par sidor härifrån kommer *diversekonto*. Där skrifer jag upp allt som köpes till kläder, hushållsartiklar, ved, ljus, med ett ord allt som inte ätes upp. Så kommer på ett tillräckligt afstånd *jungfruns konto*. (Jag anser det bättre för en tjänare, om det än är mindre bekvämt för husbondfolket, att ta ut efter behof, än att få ut den lilla månadspenningen hvar månad — den plottas då ofta bort till intet, lånas ut till bekanta o. s. v.) Nästa sida har jag *kontot för landtprodukter*, som värdfolket på sommarnöjet förser mig med, hvilka vid uppgörelsen en bestämd dag i veckan naturligtvis äfven införas bland hushållsutgifterna.

Ett annat uppslag är afsedt för annonser och adresser, som jag vill ha i minnet, telefonnummer o. s. v., och sedan upplätas flere sidor för *middagsmåten* hvarje dag — här naturligtvis utan prisberäkning. Ja, måhända är det barnsligt, men detta konto, om det så kan kallas, finner

Fotogénköket »PRIMUS»
Öfver 15,000 sålda på ett år.
Lika användbart vinter som sommar.
Brinner utan veke. Os-, sot- och rökfritt.

Pris: 10 kr.
Fotogénköket »PRIMUS»
B. A. Hjorth & Co,
5 Klara norra Kyrkogata 5

Pris: 10 kr.

Ytterst bränslebesparande.
Fotogénen brinner i gasform.
Explosion omöjlig. Lätt att sköta.
Ingen fotozénutsvettning.

jag efteråt särdeles intressant såsom ett kriterium på, huru jag förvaltade mitt pund (— det är minsann hvarken två- eller femfaldigt).

»Last but not least» kommer *hushållsjournalen*, där allt uppföres, som går till mat och dryck.

För redans skull upplägges ett särskildt *hushållskonto*, där endast summan af journalen står utförd hvarje månad, likaså ett för *diverse*.

På *kassakontots* motsatta sida skriver jag den sista i hvarje månad den gemensamma summan, d. v. s. den som finnes utförd i andra kolumnen på inkomstsidan, och efter de tolf månaderna skriver jag upp hyror, skatter, barnens skolafgifter, jungfruns lön och alla utgifter, som äro förenade med familjens uppehälle och nödortf. På så sätt vet jag precis, hvad som gått åt under året, jämför med den bestämda inkomst min man har och vet så, om jag hjälpt till att ruinera honom eller bidragit till höjande af familjens ekonomi.

Besväret är så litet och tillfredsställelsen så stor — vanligen sköter jag min kära bok om kvällarne, sedan allt är lugnt och jag har min stund för mig själf. Och får jag för min del erkänna, att sedan jag kom att börja med alla dessa »konton», så är hushållsboken på mitt skrifbord ingen lång ledsamhet mera, utan anses som en kär vän, hos hvilken jag mången bekymmersam stund funnit goda råd och hämtat nya krafter. Och den nyttan har den äfven, att den käre gubben ej så ofta brummar sitt »du måste hushålla», ty i min bok har jag mitt försvar — förut famlade jag liksom i det tomma intet, suckade och trodde, att ingen var ett sådant vidunder att miss-hushålla som jag — men *nu*, kom *nu* . . .

Xantippe.

Hatten.

Kostym-kåseri af *Comme il faut*.

Hatten af för hatten, mitt herrskap! Denna »påtagliga hufvudsak med inre öfvertygelse» — som en vitzig definition lyder — kan yvas af anor högre och mera lysande, än man skulle tro. Den har under flydda sekler varit en symbol, en lösen, en underpant på ämbeten och värdigheter, på fri- och rättigheter. Den är ännu en af de mest iögonfallande delarne af toaletten: en smakfull hatt kan försona mångt och mycket, som brister i den öfriga dräkten, en ful och smaklös hatt förstör effekten af den i öfrigt utsöktaste toaletten.

Hatten har i alla tider varit en symbol på friheten. Blott den frie romerska medborgaren egde rätt att under Saturnalierna bära den spetsiga hatten, »pileus»; slafven var det förvägradt, när han frigafs skedde det under öfverlämnandet af en hatt. Efter Cæsars mord läto Brutus och Cassius, som tecken på statens nyvunna frihet, präglade mynt med en hatt på. — Och när Nederländerna afskuddat det spanska oket, präglade de mynt med alldeles liknande stämpel: en hatt mellan två korslagda svärd. — Under medeltiden skedde iklädandet af de flesta värdigheter och ämbeten medels öfverlämnandet af en hatt. Så uppstodo kurhatten af purpur och hermelin, kardinalshatten af purpur med guldtofsar. Sedan järnrustningarna försvunnit med uppfinningen af krutet, vardt hatten den militäriska hufvudbonaden par préférence och tecknen på nation och militär rang utmärktes på densamma. Ännu under Fredrik den stores dagar var inom tyska hären hatten enda tecknet på militär rang, eljes voro alla uniformer lika. — Hatten var äfven tecken på akademisk värdighet. Vid medelida universitet och ännu ett stycke in i nyare tiden bar rektor en furstehatt med hermelin och doktorerna buro enfärgade, skarlakansröda hattar. Som bekant sker ännu utnämmandet

af teologie och medicine doktorer medels öfverlämnandet af en hatt (en vanlig cylinder klädd med veckadt siden).

Liksom hatten var ett hederstecken, kunde den och vara en symbol för motsatsen. Bedragare och svindlare, som smiddes vid skampålen, fingo bära höga spetsiga hattar, i Tyskland gula, i Frankrike gröna. Vid de spanska autodaféerna buro kättarne höga hattar, på hvilka målats djäflar.

För öfrigt är striden mellan »hattar och mössor» allt för väl känd från vår frihetshistoria, och i England kämpade på Oliver Cromwells tid kavaljerer och »rundhufvuden» eller »rundhattar». — Till hattarnes kategori i vidsträcktare mening får man väl också räkna den från franska revolutionens historia kända »frygiska mössan», som ännu kröner République française's stolta hufvud.

* * *

Antikens folk buro vanligen hufvudet obetäckt — den enda hufvudbonad man kände till var den militäriska hjälmen. Dock brukades stundom, vid dåligt väder eller på resor, låga hattar af groft ylle. Seden att i allmänhet bära hufvudet betäckt i det fria daterar sig från långt senare tider, under medeltidens första århundraden gick man med obetäckt hufvud. Hatten uppträdde först i Frankrike, liten, rund, med låg kull och bredt brätte, vanligen grå till färgen. Den första filthatt historien känner till bars af Carl VII vid hans högtidliga intåg i Rouen; den var föremål för allmän uppmärksamhet och största beundran. Längre betraktades hatten som den högsta lyx, ett tecken på hög rang och rikedom. Bruket af densamma utbreddes sig snabbt, naturligtvis först bland de högre kretsarne. Redan i fjortonde århundradet finns ett hattmakarskrå i Nürnberg, och i sextonde århundradet berättas som en gammal sedvänja, att Worms, för att låta bekräfta sin tullfrihet, årligen sände gesandter till Frankfurt am Main att öfverlämna en »Biberhut». I alla fall måste en slik hufvudbetäckning varit ett föremål af stort värde.

Att följa *herr*-hattens skiftande former och växlande öden, från den lilla, grå filthatten på Ludvig IX:s tid till trettioåriga krigets plymrydda, med breda, uppvikna brätten, från Fredrik den stores väldige tremastare till Napoleons lilla, egendomligt formade hatt, från Karl XII:s enkla trekantiga filthatt till våra dagars cylinder, »stukis», »storm», »kaminrör» och hvad allt den kallas — det vore för långt och långtrådigt för lite hvar i allmänhet, enkannerligen för »Iduns» läsarinna!

* * *

En blick på *dam*-hattens anor således!

Antikens kvinna bar hufvudet obetäckt, medeltidens senare århundraden brukade hufvudduk eller en löst virad slöja.

Damhattarne uppkommo ungefär samtidigt med herrhattarne och voro dem i allo lika. I början begagnade damerna hatt endast på resor och jakter, särskildt då de sutto till häst och sökte komma den manliga dräkten så nära som möjligt — liksom än i dag herrhatten bibehållit sig som hufvudbonad för damer i riddräkt.

I början af nyare tiden försvinna alldeles slöja, duk och hufva, den mjuka, veckiga baretten blir den gängse hufvudbeklädnaden.

Håret, som förut burits doldt, börjar allt mera få lof att visa sig, och mot slutet af femtonhundratalet friserades det upp och bands ihop under den styfva, fina, spanska hatten eller stuarts-baretten — de båda då moderna hufvudbonaderna. Sjuttonde seklets början utmärkes af ett olidligt virrvarr af hatt-former: höga och låga, flata och spetsiga, mjuka och styfva. Inom kort hade alla dessa modets dagsländor i hattväg lefvat ut sitt korta lif, det blef modernt för yngre damer att gå med obetäckt hufvud, de äldre buro »en tingest, som knappast var af ett äpples storlek och ändå skulle ha namn, heder och värdighet af hatt» (som en samtida författare uttryckte sig). Och så kom sjuttionde seklets slut med alongeperuken, med puder och smink och denna konstmessiga hårbyggnad, som efter en berömd dam vid franska hofvet kallades *fontange*, en chevelyr, som måste hållas uppe af en stålträdsställning, nådde en köjd af hufvudets dubbla längd och därtill täcktes af ett terassformigt tak af spetsar. Icke vågade en stackars hatt sig upp på denna svindlande höjd!

Hårskruden sjönk, men hatten kom ej igen. Håret smög sig krusadt om hufvudet och smyckades med spetsar och blommor, hvilka mot sjuttonhundratalets midt vuxo ut till riktiga hufvor. Längre fram antogo de än formen af en turban, än af ett åtsittande grekiskt hårnät.

Med barocktiden, pödräktens period, hade hattens förnedringstid börjat, rococo-tiden ville ej veta af den och revolutionstidens grekiska moderiktning tolererade den lika litet.

Nu kom den igen, mot revolutionens slut, stor, styf, pösande, med kolossala brätten. Nå, det väldiga brättet måste till en början fästas upp, sedan vikas ner, därpå försvann det helt och hållet och hatten vek alltjämt likformigt från pannan till nacken, tills den nästan blott var ett skydd för denna. Så började den växa igen, och åter lefver hatten, i alla former, i alla stoff, i alla färger.

Hatten af för hatten!

Ur notisboken.

Huslig ekonomi och matlagning. Till lärarinnor i huslig ekonomi och praktisk matlagning ha utexaminerats vid Ateneum för flickor i Stockholm fröknarna *Karin Adlers*, *Ruta Strömberg* och *Ingrid Scartling*. Examen omfattade så väl pröfning af insikter och färdigheter i ämnet som teoretiskt och praktiskt undervisningsprof med eleverna i läroverkets högsta klass.

De gamlas moder. Föreståndarinnan för borgerskapets änkehus vid Norrtullsgatan, fröken *Augusta Drysen*, som här om dagen kunde fira 20-års-dagen såsom innehafvarinna af denna befattning, fick mottaga många rörande bevis på den tacksamhet, som de gamla änkefruarna hysa för henne. Alla uttryckte sin stora belåtenhet med den goda omvårdnad, som hon ägnat dem, och det trefliga hem, som hon vetat att bereda dem. Flere af dem öfverlämnade till jubilaren smakfulla presenter — mestadels alster af deras egen hlit. Sålunda uppvaktade en 83-åring med ett stickningsarbete, som i minutiöst utförande skulle ha hedrat hvilken som helst yngre och mera arbetsför. Från anhöriga till dem, som på lifvets senhöst funnit vård å änkehuset, och från många andra håll ingingo därjämte pr telegraf och anorledes gratulationer och tacksägelse.

Våra författarinnor inför utlandet. *Gerda Meyerson*, den unga svenska författarinnan, vistas för närvarande i och för litteratur- och språkstudier i Dresden. Hon höll nyligen i »Litterarische

Gesellschaft für Herren und Damen» ett föredrag om de svenska skrifställarinnorna Anne Charlotte Edgren och Victoria Benedictson. Enligt Dresdner journal, som lämnar ett ganska utförligt referat af föredraget, lär detsamma hafva vunnit varmt erkännande för innehåll och ledig form.

En ny fru Kovalevsky? En amerikanska vid namn miss Klumpke har i Paris erhållit doktorsgraden i de matematiska vetenskaperna. Hon försvarade med glans sin tes: bidrag till studiet öfver Saturnus' ringar, och besvarade därpå de spörsmål juryn ställde till henne rörande atlmännas dynamiska principer. Juryns president lyckönskade i rosande ordalag miss Klumpke såväl till hennes värdefulla föregående arbeten — hon har varit anställd vid observatoriet och tagit del i utarbetandet af himlakartan — som till det mästerliga sätt, hvarpå hon nu genomgått sina prof. Miss Klumpke har en syster som är läkare, en annan har gjort sig bemärkt som målarinna och en tredje är musiker.

Silfverbröllop.

(Jämför: »Att se på rum» i n:r 50).

Ja! Det var denna dag tjugufem år sedan Erik och jag lofvade tro »i lust och nöd».

Då var allt sol och ljus. Allt hvad lifvet äger skönt och luft log omkring och emot oss.

Sedan kommo tider af — ej precis nöd — men dock af stor försakelse, strängt arbete och trägna omsorger.

Framåt gick det dock. Nu hafva barnen vuxit upp och funnit utvägar till bergning. Våra förhållanden hafva förbättrats, så att

de två rum, som bergades undan ruinen, vuxit ut till en liten väl belägen våning, där vi i dag skulle se våra få närmaste vänner. Jag hade ordnat allt till deras emottagande och skulle nu vända omsorgerna till min egen yttre människa. Olyckan ville dock, att jag nyss dammat af min ungdomsbild, sådan Erik fick den af sin fästmo, och nu... Hvad visade mig spegeln? En tröstlös motsats, ty det ovana arbetet, de oaf-lätliga omsorgerna, de ekonomiska svårigheterna äro ej skönhetsmedel. Hade jag då ej sett detta förut? Visserligen, men ej med samma skräck som i dag.

Vägen hade jämnats, vi skulle vandra den tungt utan tryckande bekymmer och med mera tid att ägna hvarandra — men: Du gode Gud, hvilken bild!

Jag brast i gråt. —

»Agnes! Flickan min hur är det?»

Småningom lugnades stormen af den kära stämman, och dess orsak blef äfven utforskad.

»Du älskade mig dock för skönhets skull.»

»Nå — — ja! Det är ej värdt att söka föra dig bakom ljuset. Jag är ej bättre jag än andra män.

Jag älskade din skönhet, men: jag dyrkar din fulhet och böjer knä för den — så långt fick mig dock ej din skönhet. Dessutom — är väl jag så vacker?

Så där ja! Nu är solen framme.

Hit med spegeln, nu har jag ingen fulhet att dyrka.

Minns du den dagen det var ute med mig, och du sade: »Vi skola försöka att vara snälla.»

Det var den bästa predikan jag hört eller

någonsin kommer att få höra. Och nu skola vi fortfarande vara snälla i lust och nöd — min brud!

Jag visste ej då, hvad det var, som återgaf mig modet. Ej var det orden. Nu vet jag det. Nej! de kunna bringa en Solness upp i vansinnets höjder för att ramla ner som en pannkaka. Ord hafva vi för mycket af — men handling.

Tar hon, som är gifven mannen till »ena hjälp», den mulna dagen med den ljusa, tar hon tjänarinnedräkten på, som om aldrig betjänter och jungfrur funnits till, och så traskar med och före och omkring honom på vägar, som för båda äro nya och svåra, då — ja! då kan hon få mannen att göra det möjliga af lifvet, och det är dock vida större än det omöjliga.

Och så skall jag säga dig — till förekommande af recidiv — att: en älskad kvinna blir aldrig ful. Bara hon icke gråter.

Säg nu snällt: Jag skall aldrig göra så mer.»

Nej! jag skall aldrig göra så mer — så länge jag har honom.

A. M.

Innehållsförteckning.

Ingeborg Westfelt-Eggerts; af *Alevis*. (Med porträtt.) — Till det gamla och det nya året; poem af *Amalia Fahlstedt*. — Våra barns tempelbesök; af *Fanny Chrysanter*. — Morgon- sol och middagsmoln; skiss för Idun af *B. F-t.* — Ett sjätte minne; af *Ave*. — Min hushållsbok; af *Xantippe*. — Hatten; kostymkåseri af *comme il faut*. — Ur notisboken. — Silfverbröllop; af *A. M.* — Tidsfördrif. — Idun år 1894.

Tidsfördrif.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Logogryf.

Fast blott jag fromma satser drivvit
I all min tid,
Jag ej dess mindre uppslag gifvit
Till bitter strid.
Mig ett parti fullkomlig finner,
Helt godt och kort,
Ett annat utaf ifver brinner
Att få mig bort.
Ej egen fördel sägs besjåla
De parter två,
Som påstås skifta hugg och gråla
Blott för de små.
Ej alltid denna världens store
Sig så bete,
Vårt klot väl då i rippet vore
En elysée...
Emellertid är stadgad vorden
Min tanke. — »Nå?»
Att minst ett sekel än i Norden
Jag skall bestå.

Af nio delar min historia
Är sammansatt.
Och lyse nu ert snilles gloria
I hennes natt!
Hvad utan fråga krigarn spänner
Uti batalj.
Hvem mellan sig och dygden känner
Ett gränslöst svalg.
Hvad, hur det sig må uppenbara,
Likväl är skam.
Hvem kan i kapp med ljuset fara —
Och komma fram.
Hvad knappt lär skada en prinsessa
I våra da'r.
Hvad pryder upp en borstig hjussa,
Om slik man har.
Det, i hvars sköte ofta rymdes
Så bäskt, som sött.

En man, hvars snille icke skymdes
Och sent blef trött.
Gemensamt namn på sinom tusen
Af skilda slag.
Ett tvistefrö bland lärdomsljus
Ju än i dag.
Hvad dyrt och värdelöst kan vara
Och tungt och lätt.
En jätte ibland syskons skara,
Med styrkans rätt.
Hvad ger den snåle lika ofta
Som trots en god.
Hvem bör bli het att ljufligt dofta
För kött och blod.
En »svältkonstnär» i forna tider —
Hur nämdes han?
Hvem »sörjer», om hon än ej lider,
Ej gråta kan.
Hvad ofta hämtas mellan gräsen
Till sängarlön.
Ett litet otillgängligt väsen
I kjortel grön.
Hvad, faktiskt, sällan flere kunna —
Ja, knappast två.
Hvad bör så få som folk man unna,
Men helst de små.
En, hvilkens last är hennes ära,
Kuriöst, men sant.
Det, hvar till stundom nyttjas tjära;
Det går galant.
Hvad lof jag ger er min lekamen,
Om mer jag vet,
Ty nu är slutad min examen —
Och väl är det.

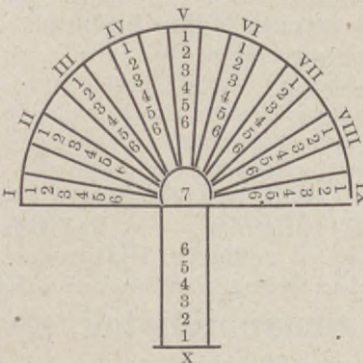
Rebus.

ижепа ржаф gnittla

min hustru

jag lycklig

Solfjädersgäta.

Siffrorna i de nio raderna utbytas mot bokstäfver, hvilka lästa utifrån och in emot centrum, med gemensam slutbokstaf (7) beteckna: 1) stad i Preussen, 2) hufvudprydad, 3) någonting skenfagert, 4) stad i Persi n, 5) minnesmärke, 6) kemisk benämning på ett i hushållet användt ämne, 7) ställföreträdare, 8) träd, 9) någonting som är obehagligt att få i halsen.

Begynnelsebokstäfverna (1) bilda namnet på en forntida drottning. Siffrorna i solfjäders gäta utbytas äfven mot bokstäfver, hvilka lästa utifrån nedåt, med bokstafven (7) i centrum såsom begynnelsebokstaf, gifva namnet på drottningens residens.

Ordgäta.

Begynnelsebokstäfverna bilda namnet på en stor statsman och slutbokstäfverna på hans fädernesland.

Orden äro: 1) ett slags fornnordisk almanacka, 2) två bifloder till Donau, 3) engelskt lydland, 4) märklig utländsk historieskrifvars, 5) ett löfträd, 6) ett mindre, mycket snabbseglande

fartyg, 7) stad i Sydamerika, 8) hög prästerlig värdighet inom den första kristna kyrkan, 9) biflod i Sydamerika.

Palindrom.

Rättfram.

Den mig begär
Ej välkommen är,
Vare sig här eller där.

Bakfram.

Den mig ej spar,
I alla sina dar,
Blir hvarken trasig eller bar.

Bokstafsyrkant.

Tag 3 a — 1 e — 2 l — 2 n — 5 s — 2 u — 1 y och ordna dem i en kvadrat, så att de, lästa från vänster till höger samt uppifrån och ned, bilda samma ord.

»Finska».

Lösningar.

Logogryfen: Maskros; mossa, mark, omak, sams, kossa, kom, som, mask, sork, om, sko, kors, ok, arm, kam, o, orka, ro, Orsa, Mora, mas, as, ark, kosa, rak, moras, ros, osams, smak, mor, oss, skam, ass, karm, or, ram, kras, mak, orm, ask, arom, sam, os, rom, kram, kar.

Charaden: Korfskinn.

Ifyllningsgätan: Tekopp — Grädd. Teolog. Englar. Kymenä. Osvald. Perlod. Prisse.

Länkgätan: 1) Ris, 2) is, 3) så, 4) år, 5) ro, 6) ok, 7) kol, 8) olja, 9) ja, 10) jam.

IDUN år 1894.

Ärade läsarinor! Vi stå nu i begrepp att avsluta den löpande årgången af **Idun** och begynna en ny. Sex år hafva i dessa dagar förflutit, sedan **Idun** utsände sitt första profnummer, och af det lilla frö, som då utsåddes, har blifvit ett stort träd, hvars rötter trängt genom hela landet, ja långt utom dess gränser, och hvars grenar, om vi få tro de utlåtanden, som från alla håll kommit vårt företag till del, burit rika frukter till snart sagdt hvarje vrå af såväl vårt eget land som vårt grannland Finland. Det ständigt ökade förtroende, som sålunda visats oss, och som medfört en oupphörligt stegrad spridning af **Idun**, har ej kunnat annat än sporra våra bemödanden att göra tidningens innehåll allt bättre och rikhaltigare. Vi hoppas ock, att dessa bemödanden af våra läsarinor uppmärksammats, och att de funnit dem krönta med framgång. Och att vi fortfarande skola arbeta på våra tidningars utveckling framåt, torde en hvar finna af det vi här nedan hafva att meddela om hvad det nya året i detta afseende kommer att bjuda.

Först salunda några ord om

↳ IDUN. ↳

Planen för tidningens redigering blir i hufvudsak densamma som hittills, eftersom den ju befunnits vara god, och vid redaktionens sida står fortfarande en medarbetarestab, räknande ett flertal af vårt lands bästa pennor. **Idun** utkommer liksom hittills med ett 16- å 20-sidigt nummer hvarje vecka, upptagande på hufvudnumrets första sida ett kvinnoporträtt med åtföljande text; vidare goda och vägledande uppsatser i alla ämnen, som beröra kvinnan samt hennes verksamhet i och utom hemmet; intressanta noveller, berättelser och skisser äfvensom poem, omväxlande gåtafdelning, notiser från kvinnovärlden, om litteratur och konst m. m. Bilagan åter meddelar kostnadsfria läkare-råd, frågor och svar samt matsedlar för hvarje dag i veckan året om med åtföljande recept. Dessutom ingår i densamma den i bokform tryckta »**Iduns hjälpreda**», hvilken under årets lopp i sig upptager mer än tusen anvisningar och rön på alla områden för hus och hem samt vid dess slut bildar en bok på mer än 200 sidor, som kan inbindas i därför särskildt afsedda billiga och prydliga klotparmar samt på grund af det densamma åtföljande fullständiga sakregistret utgör den yppersta uppslagsbok och rådgifvare för kvinnan i alla möjliga förhållanden. Fru Mathilda Langlet kommer fortfarande att redigera **Hjälpredan**.

Bland det rikhaltiga innehållet torde särskildt böra framhållas

↳ Iduns illustr. romanbibliotek, ↳

som med sina under året lämnade 800 boksidor och omkring 50 helsidsillustrationer ensamt gifver fullgod valuta för hvad hela tidningen för året kostar. Den nya årgången af romanbiblioteket öppnas med en längre, ytterst intressant och spännande originalroman kallad »**Vacklande grund**», skildringar ur konstnärslifvet af Frans Hedberg, en af våra mest framstående och rutinerade författare på det skönlitterära och dramatiska området. Därjämte hoppas vi, att fröken Mathilda Roos' redan i fjor för vår räkning påbörjade roman från de beryktade helsingesocknarne, kallad »**Helgsmålslockan**», hvars avslutande fördröjts genom den aktade författarinnans iråkade sjukdom, skall vara färdig, så att vi under årets lopp kunna begynna dess offentliggörande i romanbiblioteket. Och för att ytterligare visa, att vi ej anse några uppoffringar för stora, då det gäller att skaffa det bästa möjliga till Iduns romanbibliotek, bedja vi få erinra om, att vi i dessa dagar utlyst en storartad

litterär pristäflan,

i hvilken det utfästa priset uppgår till ett värde af

mer än 3,000 kronor,

hvaraf 2,000 kr. kontant och därjämte en komplett bokupplaga om 500 exemplar af det prisbelönta arbetet: en roman om ungefär 300 sidor af det innehåll och den halt, att densamma kan intressera vår vidsträckta och bildade publik. **Denna täfling, som nog kommer att väcka mer än vanlig uppmärksamhet, afgöres under loppet af år 1894.**

Goda skäl torde alltså förefinnas för Eder, ej blott att själfva snarast möjligt förnya prenumerationen, utan ock att söka förmå dem af edra vänner, som ej redan hafva **Idun**, att försöksvis för ett år prenumerera på densamma och sålunda få del af det myckna goda, som af henne bjudes för det billiga priset af endast 5 kronor.

Men erhålla våra läsarinor sålunda mycket i **Idun**, så bjudas de på ej mindre i

↳ Iduns Modetidning. ↳

Helt säkert bereddades dem alla en glad öfverraskning, då de helt nyligen med **Idun** nr 49 mottogo hvar sitt exemplar af **Iduns Modetidning**, men ej i dess förra lilla och oansenliga yttre, utan nästan dubbelt så omfångsrik till både format och innehåll samt i betydligt elegantare utstyrel. Så som detta decembernummer tedde sig, så kommer **Iduns Modetidning**, hvartill det förra, något långa namnet »**Iduns Mode- och Mönstertidning**» nu förkortats, allt härefter att se ut. I början af hvarje månad utkommer i »**profnumrets**» stora format ett 8-sidigt, rikt illustrerat hufvudnummer, åtföljdt af en omfångsrik dubbelsidig mönsterbilaga med talrika tillklippningsmönster samt därjämte, och som något alldeles nytt, en 4-sidig handarbetsbilaga — kallad **Handarbets-Basaren** — i samma stora format som hufvudnumret samt försedd med en mängd mönster öfver både enklare och finare handarbeten af såväl svenskt som utländskt ursprung. Allt tryckes på tjockt glättadt papper i två eller flere färger.

Dessutom erhållas liksom förut mot förhöjd afgift med hvarje nummer en fin kolorerad modeplansch i stålstick.

Iduns Modetidning blir sålunda obestriddigt Skandinavien på en gång största, elegantaste och billigaste modejournal, i alla hänseenden lämplig för såväl de enskilda hemmen som för sömmerskor af facket. Ingen annan modetidning i världen erbjuder sina abonnenter så mycken och så värdefull valuta till så billigt pris.

Prenumerationsafgifterna för 1894 äro:

	$\frac{1}{4}$ år	$\frac{1}{2}$ år	$\frac{1}{4}$ år
Idun	kr. 5:—	2: 50	1: 50
Iduns Modetidning med kol. pl.	» 4: 50	2: 50	1: 50
Iduns Modetidning utan »	» 3:—	1: 75	1:—

befordringsafgiften inberäknad.

Prenumerationen torde ske oförtöfvadt å närmaste postanstalt, såvida prenumeranten med säkerhet skall kunna påräkna att erhålla alla numren.

Inneslutande oss äfven för framtiden i ärade läsarinors välvilliga förtroende tillönska vi dem alla: **en god jul och ett godt nytt år!**

Stockholm i dec. 1893.

Med utmärkt högaktning
för **Iduns Redaktion**
Frithiof Hellberg.

CAKES

fullt jämförliga med de engelska, tas hos de flesta specialhandlare i hufvudstaden.

FÖRSÖK!

C. W. SCHUMACHER
Kgl. Hölleverantör — 17 Norrlandsgatan 17, Stockholm.

SPISBRÖD,

många sorter. Försändes öfver hela riket. Begär priskurant!

Portvin,

skeddadt af firman **Cockburn, Smithes & Co** i Oporto och härstädes lagradt i flere år samt **garanteradt** fritt från främmande tillsatser, rekommenderas såsom synnerligen utmärkt till pris af kr. 2,10 pr but. Rikets- o. Allm. tel. **K. A. Nydahl & Co**, Sthlm, Stureplan 2